

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
rés és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

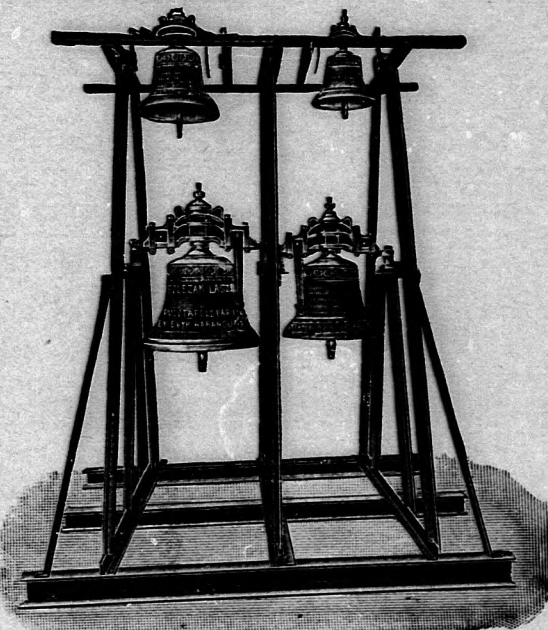
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

**Budapest, VI., Frangepán-u.
77. szám. (Saját házában)**

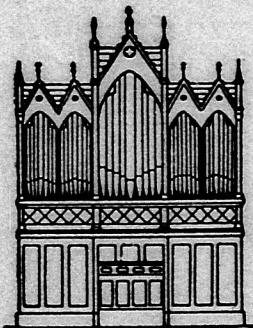
Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a legszebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozottat meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban öntöttem a mattyi, a szentesi ref. öregtemplom harangjait; átszereltem és vasállványokra helyeztem a karal, süssal, szentendrei, tiszadada, zádorháza, orosháza, apáthegyaljai, szelistei stb. egyházak harangjait, jelenleg öntöm a törökszentmiklósi ref. egyház 4 harangját kb. 3400 kg., a klenóci ev. egyház nagyharangját 2400 kg., az olaszliszka egyházét 600 kg. súlyban.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.
Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

RIEGER OTTÓ

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának, a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

BUDAPEST, X., Szigligeti-u. 29. * Császári és királyi udvari szállító. —

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású oszlopszertű (pneumatikus), tartós, nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”, amely mű ezidő szerint hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve.

Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltőbb árban teljesít. Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal, tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

RIEGER orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Egyházak,
iskolák, hivata-
lok, takaré-
pénztárak és
magánfelek részére

gummi- és réz-

bélyegzőket

gyorsan és olcsón készít

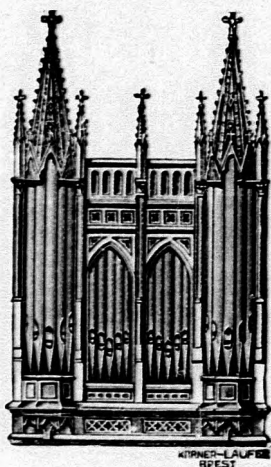
ELSŐ DEBRECZENI BÉLYEGZŐGYÁR
Simonffy-u. 5. — Telefon 653.

NYOMTATVÁNYOKAT

SAKSZERŰ ÉS IZLÉSES KIVITELBEN SZÁLLIT

HERCZEG HENRIK KÖNYV- ÉS MŰNYOMDA
VÁLLALATA 0 0 0 0
DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCZA 5.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1907-ben.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják
kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elek-
tromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitűnő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

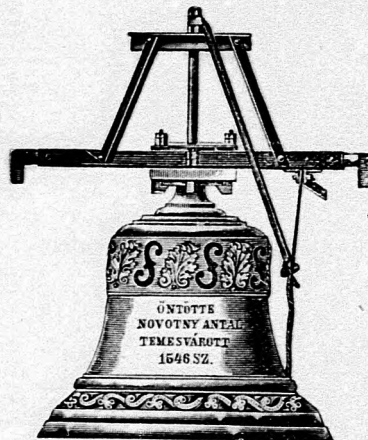
Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több
évi szavatolás mellett
régii harangok újraön-
tésére, valamint új ha-
rangok és teljes ha-
rangcsoportok előre
meghatározott hangok
utáni elkészítésére. Kül-
önösen ajánlja saját
találmányu új mo-
dern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön
a hegedűéhez hasonló
S alakú nyílásokkal
vannak ellátva és azért
erősebb, terjedelme-
sebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang
hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl
továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet
nekkel való újra szereelését és vertvas-harang állványoka-
Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgál-
hatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy
éremmel kitüntetve.

Király balzsam

Köszvény és
csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg
mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-bal-
zsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy min-
den háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint kül-
süleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarás-
nál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb
fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják kösz-
vénynél csuznál továbbá
meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat.
Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz
lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6
kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem
használ mást csak a
hires

Hajdusági pedrót!!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes
bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K.
65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszerű” gyógyszerháza a hol mindn bel- és
külföldi gyógyszerkülönlegességek erdheti árakban szere-
hetők be.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként **egyszer**, szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
téseik és hirdetési díjak küldendők. ::

Külső és belső kultúra.

IV.

A germán kultúra nekünk megfelelő elemeinek elsajátításánál a külső eszközön, a német nyelven kívül, lelki eszközre is van szükségünk, ez pedig nem más, mint a kitartás. Anyagi és szellemi javak elérése ezen erény nélkül nem is képzelhető el. Hogyan képzeljük mi el belső kulturát kitartás nélkül? A mi temperamentumunk, magyaroké, könnyen hevülékeny, telve izzó lelkesedéssel, de egyszersmind váltakozó hangulattal, amely hamar alkalmazkodik a sikerhez, vagy a sikertelenséghez. Azzal a képességgel, amellyel a gondviselés megáldotta a magyar népet, a kultúra terén sokkal nagyobb eredményeket tudunk volna létrehozni, ha a tehetség mellé oda szegődne a kitartás is. A magyar koponya egy cseppel sem áll hátrább felfogás tekintetében a germánal. De ami az eredmények mezején az egész elfogulatlan világ csodálatát kelti fel, az a kitartás, az a szívótság, amellyel a német nemzet föltett szándékait kivinni tudja. Nála teljesen megdőlt emberileg szólva a lehetetlenség fogalma. A német népnél nem az akadályok győzik le az embereket, hanem az emberek az akadályokat.

A világtörténelem fényes bizonyítékokat szolgáltat arra, hogy valamely nemzet kitartása, szilárd akarata és az általa lakott földterület minősége között milyen összefüggés van. Az antik görög nép kulturáját országa sziklás, meglehetősen terméketlen földjének köszönhette. Aeneás utódai, ha nem Latiumban, ebben a hegyes, sziklás földön, hanem Lombárdiában vagy valamely termékeny földön kötöttek volna ki, soha sem alkoták volna meg a dicső római nemzetet. A természet, a mindennapi élet minél több akadályt gördít az ember elé, annál jobban megedződik a lelke, jelleme annál szilárdabb lesz, annál nagyob-

bat, jobbat, tökéletesebbet hoz létre. Könnyű sikerek nagy dolgokat nem eredményeznek. A görögök és a rómaiak útját nehéz küzdelem jelezte a dicsőség magaslatáig, amelyet elérve az ókori népek között annyira kitűntek s példányképei lettek az újkori népeknek.

Nem a túlzás, nem az elfogódás üres szöveget vetjük akkor papírra, ha azt állítjuk, hogy ami volt az ó-kornak a görög nép, az lesz lassanként a legújabb kornak a német nemzet. Mintha egy Goethe, egy Schiller érezte volna ezt. A görög idealizmussal oly szépen egyesül az ő sentimentalismusok, amely nem beteges tünet, hanem teljes átérzése a szépségnek, jónak és nemesnek. A német nemzetet a gondviselés nem tejjel-mézzel folyó földre telepítette le, hanem olyan helyekre, ahol a megélhetésért óriási küzdelmeket kell folytatni. Minő bámulatos kitartás kell ahoz, hogy egy nemzet a megélhetésért való nehéz küzdelem mellett lelkének kincsére is gondoljon a kultúra történelmében felejthetetlen teljesítményeivel új határkötést rakjon le. Ennek a tünetnek látása kimondhatatlan jótékony hatással kell, hogy legyen a magyar nemzetre. És ha az ember figyelemmel kíséri a magyar nép jellemében a változásokat a háború kitörése óta, lehetetlen észre nem venni a germán kitartásnak a befolyását országunkban. Mily türelmetlenek voltunk mi magyarok a béke idejében munkánkban, elfoglaltatásainkban, utazásunkban. És mily türelmesek, kitartók lettünk! A tanár, a tanító, a hivatalnok a dolgok természetéből kifolyólag ma ötször, hatszor többet dolgozik; fiaink hónapokig ülnek a lövészárkokban. És mindezt zúgolódás nélkül tesszük. Békében, ha vonatunk tíz percet késett, mindjárt türelmetlenkedni kezdtünk, most ha 2—3 órát várunk vonatunkra, békén, zúgolódás nélkül elviseljük. Nemcsak a háború idézte elő ezt a változást, hanem a háborúban a németek szerepe, akik mindent a kitartásnak, a tü-

relemnek köszönhetnek. Nézzük meg csak a német szaktudósok munkáit minden téren; minő hangya szorgalom, minő kitartás az adatok gyűjtésénél! A kitartás szüli aztán nálunk azt, amit mi német alaposságnak nevezünk. Míg mi magyarok munkánkban hamar elfáradunk vagy műveket akarunk létre hozni minden előzetes készület, alapos tanulmány nélkül, ami által aztán oly sokszor a felületesség bűnébe esünk. Kitarítás, türelem fontos eszköz a belső kulturánál.

Eucken szerint a belső kultúra segítségével emelte fel a német nemzet a vallást, a filozófiát, a nevelést, zenét és költészetet fenséges magaslataira. Ezen teljesítmények közül a vallásról és a nevelésről akarok bővebben szólni. Annyit azonban meg kell jegyezni, hogy nálunk a filozófia művelése nagyon el van hanyagolva. Kivalóbb filozófusunk az újabb időben az elhunyt Böhm Károly, volt kolozsvári egyetemi tanárón kívül alig volt s alig van. Pedig erre a tudományra a természeti és lelki tünemények vizsgálódása körül nagy szükségünk van. A magyar zene hanyatlást mutat. A régi klasszikus magyar népdalok és hazafias énekek helyett izléstelen népdalokat, léha operettáriákat termel a

magyar zene-világ. A nemes, klasszikus zene művelése nálunk úgy látszik ismeretlen. Bizony e tekintetben is tanulhatnánk a németektől, akiket a gondviselés oly kiváló zenei tehetségekkel áldott meg, mint Bethoven, Schubert, Händel, Brahms stb. A költészet elfajulásáról az Adysmus korszakában nem akarok sok szót vesztegetni. Utalok e tekintetben kiváló költőnknek Szabolcska Mihálynak lapunk 1911. évi egyik számában idevonatkozó cikkére. Legújabb költőink — vagy legalább, akik ilyenekül akarnak feltűnni — oly érthetetlen zagyvaságban keresik a kiválóságot, hogy Szabolcska szerint az ilyeneken már csak a hideg zuhany segít. Értelmetlen mondat füzéseikkel, rosszul alkalmazott kifejezéseikkel talán elragadhatják a tudatlanokat, a felületesen gondolkozókat, de józan eszű ember az ilyen izléstelen, cifra köntösbe bújtatott költeményekre csak annyit mond: badarság. Amint ismerem a legújabb német költészetet, jól esik látnom, hogy ott senki sem merészel poros, sáros lábakkal belépni a költészet megszentelt berkeibe.

Dr. Veress István.

TÁRCA.

Ima.

— Új kenyéri úrvacsora osztáskor. —

Némuljon el ma a Józ-sue kürtje,
Jerikó falai közt ma béke legyen.
Álljon meg a nap ma hős Gibeonban,
S álljon meg a hold is Ajalon völgyeiben.
Tedd le Izrael a csatabárdot,
Vesd le magadról véres harci ruhád;
Vedd az „efód“-ot vállaidra,
S vedd fel a „hósen“-t is, mert vár Jehová.

Hadd ragyogjon ma az „úrím“, a „thummin“,
Övezze őket a béke fény sugara.
Füstöl az oltár rajta . . . a „lisztláng“,
S zendül a főpap ajkán a hálaima:
Üdv Jehovának! üdv a kenyérért,
Melyet ime ma hoztunk áldozatul.
Óh nagy az Úr, ki szerzé az aratást!
Zajdul az ének . . . s a nép arera borul.

Vajha ilyen voln' áldozatunk!
Hogy gyülnénk egybe mi is, mind örömet . . . !?

Jaj de mi Akór völgyei közt
Sírva sírunk, mert minket bánat epezt.
Jaj, a mi fiaink nem jöhetnek!
Ellenök állnak az erős ammoniták;
Jaj, sok ezernek teste fölött,
Fújva, rohanva, járnak a paripák!

Hát Gárában is óh mennyin sírnak,
A durva filiszteusok láncá között!?
Egy se Delila csábos szeméért,
De a zászlóért, melyre felesküdt,
Hiába kiáltja az édesanya,
A gyermek, a hitves, apa, hiába eseng.
Nem jön a kedves . . . valahol
Sírja fölött, a szellő sóhaja leng . . . ?!

Vérfolyamon át halad az út,
Mely a mezőkről minket ide vezet.
Füstöl az oltár . . . várja a dalt,
Várja a főpap az égre emelt kezeket.
Az égre emelve ime kezünk,
Ámde ököltre, bosszúra tartva szorul;
S harsog az ajkunk kárhozatot,
Szidja, gyalázza Istent nagy botorul:

A magyar bibliatársulat megalapításának ügyéhez.

A D. P. L. 34-ik számában egy rövid kis közlemény foglalkozik a megalakítandó magyar bibliatársulat kérdésével e címen: „A magyar bibliatársulat ügye”. A kérdés fontossága és messze kiható következményei sokkal többet megérdemelnek. Érdemesek arra, hogy egyházi lapjaink alapos megvitatás tárgyává téve, a szükségesség érzését megerősítsék és a megalapítás elé gördülő akadályokat elegyengessék. Én, mint aránylag igen ifjú ember, nem érzem magam kellőleg felkészülve arra a nagy munkára, melynek alapján ilyen nagy fontosságú ügyben csekély személyemnek a legkisebb értéket is tulajdonítsak, — annál kevésbbé irányító hatást jelen soraimnak. De egyházunk a Szentírás „elővizeiből” táplálkozik és folyton-folyvást szüksége van arra, hogy ez üdítő forrásból meríthessen: azért bocsátom szárnyra e néhány sort, hátha hivatottabbak lelkében alkalmasabb, célravezetőbb eszméket támaszt a szóban forgó társutatra vonatkozólag. Mert az mindnyájunk előtt kétségtelen bizonyosság, hogy egyházunknak kárára van, vagy épen lételetét veszélyezteteti az, ha előre nem látott gátak, nem sejtett külső okok e forrást elzárják előle. Ez a veszedelem igehirdetésünket egyelőre nem is fe-

nyegeti. A protestáns vallásoknak azonban lényege épen az, hogy a Szentírás igazságai úgyszólván minden hívőnek testvére és vérege váljanak s az abban lefektetett magasztos életelv minden idegszálaeszkát, csontot és velőt áthatva irányítsák még a szív legtitkosabb érzeit, az agy legrejtettebb gondolatait is. Ebből önként folyik egy másik gyakorlati követelmény. E vallás a bibliát a hívők minél szélesebb körének kezébe kívánja adni, hogy azt lehetőleg mindenki olvashassa és olvassa is. A gyülekezeti igehirdetés csak az a fundamentum, melyen a biblia olvasása és tanulmányozása közben elmélkedéseink, belső töprengéseink munkája felépíti a személyes hit és protestáns öntudat erős épületét. Ennek az épületnek restaurálásán fáradozunk most mindnyájan, mert érezzük, hogy régi erősségéből igen sokat veszített. *E célt csekélységem véleménye szerint nagy mértékben elősegítené egy magyar bibliatársulat megalapítása. Ugyanesebből a célból elengedhetetlennek tartom, hogy a megalkotandó társulat a hivatalos egyházak testéhez tartozzék,* hogy érezzük az általa kiadott minden egyes könyv láttára, forgatásakor, hogy az a mi áldozatunk filléreiből való, hogy az nem ajándék néhány fillérnyi árért, hanem azért a mi verejtekünk is hullott.

Minden félreértés elkerülése végett megjegyzem,

„Mit ér a kenyér amelyet adál,
Mond Jehova, hogy vérrel mért esúfitád?“
Balgatag ember, üsd meg az ajkad,
Hátha az Égnek átka sújt le reád?
Ülj le a porba és fejedet
Hajtva alázatosan melledre, kiáltsd:
Irgalom Jáhve! szörnyű bűnöm
Vissza fejemre szállni, óh ne bocsásd!

Számláld meg Isten könnyeinket,
Hisz' nem a bűn fakasztá ki azokat.
Hullanak, óh mert nézni nehéz
Rettegés nélkül a millió sírhalmokat.
Hányan alusznak szörnyű ölén,
Kiktől az árvák kérnék a kenyeret?
Hideg a szív, mely áldva adá,
S azzal a szívvel meghalt a szeretet...!

És a kenyérből hogyha szelünk,
Vért fakaszt a kés... hiszen a búza szeme
Abból a rögből hajta csirát,
Mely alatt alszik a kedves hült teteme.
Óh a kenyér, mely éltet adott,
Hirdetni fogja most a szörnyű halált;

Ime az áldás, melyet adál,
Most bűneinkért nekünk átokra vált.

Füstöl az oltár... ott áll a főpap,
Hálaimát mond s szegzi a kenyeret:
„Valaki ebből én velem eszik,
Érdememért — aki hisz — az nyer életet.
Mert a kenyér, amelyet adok,
Megtöretett testem szent áldozata.
Értetek hoztam ez áldozatot,
Benne van ebben a bűnök bocsánata.

Jézus a főpap — drága Fiad —,
Ki által lettél nekünk is édes atyánk,
Ő biztat minket oly szelíden,
Hogy átok helyett áld ma hálaimánk.
Füstöl az oltár... s im' a kenyér,
Melyet nagysírva hoztunk áldozatul,
Balzsam a sebre mely sajogott;
Aki e balzsamot adta: áldott az Úr!

Ladányi Endre,
ref. lelkész,

hogy a „hivatalos egyház” bekapcsolásával nem akarom szolgálni a konfesszionális érdekeket, mint a Vulgata kiadói, vagy az öskeresztyénség úgynevezett eretnek gyülekezetei. Én e kapcsolattal csak a társulat marandó életét szeretném biztosítani. Nézetem szerint a társulati szervezet ilyen nagy fontosságú, egyházainknak életkérdését alkotó feladat megoldásánál nem az a biztos alap, melyre egy századokra szánt intézményt minden aggodalom nélkül föl lehetne építeni. Sőt éppen az ellenkezőjét hirdeti egyik igen szép hivatást betöltő társulatunknak, a Magyar Protestáns Irodalmi Társaságnak válságos helyzetbe jutása. Annak vergődése, napirenden levő anyagi zavarai, hanyatlásának ma már tagadhatatlan jelei nem arról tanuskodnak-e, hogy a közöny és érdeklődés hiánya a tagok számát jelentősen csökkentheti, az anyagi eszközeit a fentartásnak redukálhatja, holott a munkatér a haladó idővel hovatovább távol, egyre több anyagi befektetést igényel. Tehát biztosítani kell jó előre a biztos anyagi jövedelmet is. Nem mondom, hogy a magyar protestáns társadalomban nem ismétlődhet meg idővel az angol bibliatársulat történetének egyik szép fejezete: akadhat nálunk is egy Johnes Marry. De bizonytalan tételt egy társulat költségvetésébe felvenni éppen annyi, mint előre elkölteni azt a nyereséget, mit csak később akarunk a sorsjegyen nyerni. A protestáns egyházak mindig híveik áldozatkészségére voltak utalva és tagadhatatlan, hogy ez az áldozatkészség nagy dolgokat is alkotott. Nem volna célszerű a magyar bibliatársulat ügyében előtte az ajtót előre bezárni. Nem is ezt mondjuk a fentiekkel. Sőt inkább kívánatosnak, s egyenesen szükségesnek tartjuk azt, hogy a magyar protestáns társadalom minél szélesebb rétegei legyenek e társulat alapító, rendes, pártoló stb. tagjai. Léphessen be abba minden protestáns ember, aki az ügy érdekében áldozatot hozni tud és akar. Az áldozathozatalra való készség azonban időközönként hullámszik, intenzitása néha a minimumra száll alá. *Éppen ennek csökkenésével beállható nehézségek elhárítására szolgálna szerintem a hivatalos egyházzal való szoros kapcsolat, melynek folyománya lenne az, hogy az egyházközségek e társulatnak kötelezett tagjai lennének.* Az ezektől befolyó jövedelem csökkenésnek kitéve nem volna, sőt éppen természetesen növekedne is idővel. Erre a szépen indult parókiális könyvtári vállalat élénk bizonyíték.

A bibliatársulatnál azonban a dolog természetéből kifolyólag másképpen kellene az anyagi kötelezettség kér-

dését megoldani, mint az a parókiális könyvtáraknál történt. A parókiális könyvtára a legkisebb egyháznak éppen úgy szüksége van, mint a legnagyobbak. Igen természetes, hogy egy és ugyanazon könyvmennyiség fejében egyformán 10 koronát fizetnek évi járulékképpen. A bibliatársulat ügye egészen más természetű. A szolgáltatandó könyvek mennyisége gyülekezetenként különböző lesz. A nagyobb gyülekezetekben több, a kisebbekben kevesebb biblia kell. Vagyis: ha a viszonyok nem abnormálisak, a szolgáltatandó könyvmennyiség mindig a gyülekezet lélekszámával áll egyenes arányban. *Ebből önként következik az, hogy a tagságra kötelezett egyházközségek lélekszámuk arányában fizethetik csak igazságos arányban a tagsággal járó terhet, vagy más szóval a tagsági díjat.* A társulatnak ilyen alapon való szervezése egyházunkban nem is lenne idegenszerű és új. Erre a szervezési módra tért át — mert szükségességét belátta — egyházi közalapunk is a IV. t.-c. 5. §-ában. Az önkéntesen megajánlott összegek azt sem vitték, vagy csak igen lassan vitték volna közelebb céljához. Emez pedig a leghatározottabban igen helyesnek bizonyult, kár volna azért a bibliatársulat szervezésénél szem elől téveszteni. Sőt tovább megyek. Dacára az egyetemes konvent által 117—1915. szám alatt tárgyalt panasznak, még e cél érdekében kötelezhetőek volnának egyházaink — mint a német és svájci egyházak — évenként egy-egy bibliai vasárnap tartására is, amelyen begyűlt perselypénz szintén a társulat jövedelmét képezné. Ez az áldozat, ez a teher igen jó gyümölcsöket teremne, egyházi életünkben igen busás kamatot hajtana idővel. A lélekszám után kivetendő összeg nagyságát, épügy, mint a közalapi járulékot, a törvény szabná meg. Egyházi köztartozások módjára egyházmegyénként beszédve, igen tekintélyes stabilis jövedelmét alkotnák a magyar bibliatársulatnak, melyre alapíthatná költségvetését is.

Minden további szándék nélkül, egyedül a fentiek illusztrálása céljából jegyzem ide a következőket. Az egyetemes konvent folyó évi jegyzőkönyvéből olvasom, hogy a közalapi járulék 2.593.955 lélek után vettett ki és 8591 lélek számra nem lehetett azt kivetni a szórványok be nem osztása miatt. E szerint a református egyház lélekszáma ezidő szerint 2.602.545 lélek. Nagyjában ez megfelel a hivatalos állami statisztika adatainak is. Ha most már a bibliai társulat részére az egyházközségektől fizetendő tagsági díjat lélekszámonként csak 5 fillérre teszem is, ez 130,127 K 25 fillért teszen ki

Költségvetést díjmentesen készít.

BARTHA ISTVÁN

A magyar államnak és a vármegyének állandó vállalkozója.

kővező-mester és útépitési vállalkozó Debrecen, Kossuth-utca 35-ik szám alatt.

Városoknak és községeknek készít gyalogjárdákat faragott kővel, téglával, kocsí-utakat mindenféle kivitelben, — úgyszintén atrakásokat is jutányosan elvállal. ♦♦♦♦ Telefon-857.

egyedül a református egyházat vévén számításba. Ha a közalap céljaira 2857 K 11 fill. folyt be a múlt évben perselypénz címen, feltehető, hogy a biblia társulat részére is befolya ennyi, mikor is 132,989 K 36 fillérre növekszik a biztos fedezeti összeg csak a ref. egyház részéről és majd kétszeresére emelkedne a két testvér protestáns egyház által ily módon fizetendő összeggel. Ekkora biztos jövedelem pedig a kezdet kezdetén nem megvetendő és idővel igen szép összegre nőheti ki ok-szerű kezelés mellett magát. Mindenesetre elég arra, hogy a biblia társulat — ámbár talán szerényebb körben, mint a külföldi hasonló társulatok — működését megkezdhesse.

A társulat önkéntesen belépett tagjaitól befolyó jövedelmet is megközelíthetjük némileg, ha a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság e címen befolyt 10 évi jövedelméből az egy évre eső átlagos értéket vesszük. Fel kell ugyanis tennünk — és bizonyosra is vehető —, hogy a biblia társulat iránt is lesz akkora az érdeklődés, mint az említett társulat iránt. Kétségtelen igen csinos összeg lenne az, mely ily módon a társulat tartalék jövedelmét képezné. Így a társulat szervezésének pénzügyi oldala megoldást nyerne a reális alap megalkotásának biztos reményével anélkül, hogy bármelyik egyház-község méltánytalan, vagy erejét meghaladó megterhelésnek volna kitéve. Ennyi pedig nem sok. Mint gyakorlati lelkész nagyon jól tudom, hogy alig volna egyházközség, amelyik ezt meg ne birná és a hivatalosak és a hivatottak egy kis buzdítására szívesen magára nem vállalná. A közalapi járulékoktól való idegenkedés erre ellenkező példa nem lehet. Azt ugyanis érthetlenné teszi népünk előtt az egyházi törvényes ügyekben való nagy tájékozatlanság, mely feljelentések, oktalan felebe-vezések formájában nap-nap után nyilatkozik. De oka ennek az is, hogy közalapi segélyhez a legutóbbi időkig nagyon kevés egyház jutott és igen nehezen, továbbá az, hogy az egyházaknak adott segély a hívek tömege előtt ismeretlen és legtöbbször teljesen közömbös is. De a biblia társulat előnyei — a jó és olcsó biblia —, köz-

vetlenül a néperdeket szolgálja és csak közvetve az egyházét. A nép ma is bibliás, csak segítségére kell e tekintetben menni és ép érzékével igen hamar meglátja a hozott áldozat nyomán nyert előnyt is.

Sokkal fontosabb és nagyobb az az akadály, mely a társulat protestáns jellegéből támadhat. De ez sem elháríthatatlan. Magyarországon ezidő szerint három számottevő protestáns felekezet van: református, ág. evangélikus és unitárius. A negyedikkel, a baptistákkal is számolnunk kell nemsokára. Itt csak annyi bir érdekkel, hogy úgy tan tekintetében, mint igehirdetésénél valamennyi a bibliát ismeri el legfőbb forrásul és zsinór-mértékéül. Tehát érdekük, még pedig egyformán élet-érdekük, egy magyar biblia társulat felállítása, melyre magában véve egyik felekezet sem rendelkezik elegendő anyagi erővel, tehát vállvetett munkára vannak utalva. Remélhető, hogy a társuláshoz vezető helyes út egy arra hivatott és irányító tekintéllyel bíró egyéniség igen könnyen megtalálhatná. Itt a felekezetek kölcsönös feltékenységének alig jut szerep, ha az egyházak ez irányú működését saját felsőbb hatóságaik ellenőrzése alatt hagyjuk s vitás eseteit az egyházi felsőbb hatóságokhoz teendő javaslatlattel végett a már úgy is meglevő közös bizottság hatáskörébe utaljuk, mint a protestáns egyházakat közösen érdeklő ügyet. Hogy lehetséges és áldásos lehet egy ily módon szervezett intézmény, nem utalok másra, mint a protestáns árvaházra és a már régen fenálló protestáns gimnáziumra. A felekezetek lélekszámának különböző volta akadály számba nem is jöhet, mivel mindenik vallásfelekezetenél csak hívei buzgóságától függene az, hogy hozott áldozatának megfelelő bibliát adjon népe kezébe. Az igen súlyos természetűnek tetsző különböző nyelvűségből eredő akadály pedig teljesen elenyészethető lenne azzal, hogy a társulat lélekszámuk arányában bocsátana a hívek kezébe magyar, német, tót, szlovén stb. nyelvű bibliát, mert így nyeri az egyházak részéről fizetendő tagsági díjakat is.

Ennyi az, mellyel csekély erőmtől lehetőleg a biblia

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zenekadémiák, iskolák és a hadsereg szállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. oooo

ÁRJEGYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

társulat megalakulásának ügyét szolgáltni kívántam. Vajha a ma még csak jámbor óhajtként elhangzó felszólalások arra hivatott egyházi vezető férfainknál találnának tette kész hajlandóságot. Ők nálunk bizonyára jobban felismerik azt az utat, mely a megvalósuláshoz vezet, hogy ami ma csak vágy és óhajlás, csakhamar a „Magyar bibliai társulat” megvalósulásában lelné meg kielégítését annnyival is inkább, mert a régen sürgetett, óhajtott protestáns nyomda is biztos alapot nyerhetne benne. Bárcsak mielőbb így lenne!

Dávid Pál,
lelkész.

„Nagytiszteletű Úr, Tiszteletes Úr. Kollega Úr.“

Ez a hat szó a református lelkészek egymást-tituláló megszólítása. A Lelkész-Egyesület sok szép, részben már megvalósult, részben a megvalósulás felé haladó programjába a testvéri közösség, az összetartozandóság, a belső, igazi barátság külső jelképe gyanánt a „te” megszólítást is felvette. Azonban hamarabb lehetett megnyitni a Kálvineum nemes intézményét, mint ebben az irányban a ref. lelkészi sziveket.

Egy-egy gyűlésünkön — nem hivatalos formák között — csak úgy visszhangoznak a falak a nagytiszteletű úr, tiszteletes úr, kollega úr titulusoktól, holott nincsen egyetlen testület sem, amelynek tagjai inkább volnának hivatva a testvéri közösség külső megnyilvánulásának ápolására, mint a mi lelkészi karunk.

A bírák, a közigazgatási tisztviselők, katonatisztek, képviselők, miniszterek stb. magánérinkezés során nem tartják szükségesnek a hideg címzések használatát. Ha először találkoznak az egy branesba tartozók, a korosabb kötelességének érzi, hogy tisztársát a hizalmas te megszólítással ismerje el magához hasonlóknak, hivatali barátjának, munkaköre társának.

Az ezeknél alacsonyabb kvalifikációhoz kötött tisztviselő-csoportok tagjai, sokszor egy egész életen keresztül ülnek egymás mellett, vannak egymásra utalva, sétálnak együtt naponta órákig, ismerik agyuk gondolkodás módját, de a viláért se engednének a „Neményi úr”, Nagy úr”, „Kis úr” megszólításból egy jottányi nem sok, annyit sem, bizonyos írói köröknek kifogyhatatlan humor-forrást szolgáltatva.

Ebben a tekintetben ehez a körhöz tartozunk mi is, református lelkészek. Gyűjtő páthosszal szóljuk az egyenlőséget, testvériséget s a szeretetet, amely Budai barátunk igaz megjegyzése szerint *ma járja*, de a gyakorlati véghezvitelben odáig sem jutottunk el, hogy legalább külső formákban, a hozzánk hasonlóknak között megvalósítsanak azt a bizonyos egyenlőséget.

Nem. Sőt annyira vagyunk, hogy a több papos gyülekezetek lelkészei is, bizonyos fokozatos különbségek szerint érintkeznek egymással. Az esetlegesen gazdagabb, vagy idősebb, a szegényebb és fiatalabbnak: nagytiszteletű úr, — megfordítva pedig, tiszteletes úr. Csak kimérten, csak vigyázva, nehogy az esetleg nehezen szerzett tekintélyen folt essék. Mert bizony szörnyűséges következményei lehetnének, ha teszem azt, nagytiszteletű Tekintélyffy presbiteri elnök, tanácsbíró, esetleg kir. tanácsos úrnak a csak tiszteletes lelkésztársa azt mondaná: „Bátyám Te”. Nagy a különbség közöttük. Az egyik 30 éve, a másik 10 éve végezte el a teológiát!

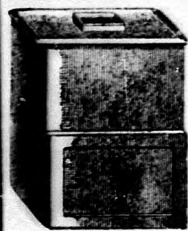
Azonban a tiszteletes úr sem akar tekintély nélkül lenni látszani. És ha szeme elé kerül egy nála fiatalabb lelkésztársa, olyan kimérten szabja reá a tiszteletes titulust, hogy emez csakis nagytiszteletű úrnak szólíthatja.

És így megy ez az egész vonalon.

Vannak elvéte kivételek, akik nem látnak abban *lealacsonyodást*, ha fiatalabb kollegájukkal a te megszólítással éreztetik egy testvéri körbe való tartozásukat. De ezek fehér hollók.

Vannak lelkészek, akik nem egy klasszisban végezték a teológiát és mégis per-tu-k. Ezeknek nagy többsége a fehér asztal pohárcsengése közben került egymáshoz közelebb s a mámoroshangulat könnyedsége folytán jutott *testvéri közösségbe*, legtöbb esetben akkor, amikor az önuralom féke már elszakadt s az érzelmek vágatva rohannak az idegszálak útjain keresztül. Az ilyen testvérieskedésnek előttem vajmi kevés értéke van. Hogy miért? Magyarázata a bírósági ítéletek indokolásaiban oly sokszor található ilyen formában: enyhítő körülményül vétetett az is, hogy tettét csaknem beszámíthatatlan állapotban követte el.

Jól tudom, hogy ez a ma élő ref. lelkészi generáció már nem lesz más, mint a mi. A megcsontosodott elavult elvek ellen nem lehet cikkekkkel küzdeni. Don Quijotte szélmalom harca volna ez csupán. Hiszen ha

Kifoszthatlan alamizsna-persely.

Sem feltörni, sem bármi módon az ezüst-, vagy papírpénzt belőle kiszedni nem lehet. (Szabadalmazva.)

Falra vagy asztalra erősíthető, vaslemezről, nagyon erős kivitelben, Wertheim zárral, két kulccsal, tölgyfa színre festve és fényezve. 25 cm. magas, 20 cm. széles, 14 cm. mély, súlya 4-40 kilogramm.

Ára csomagolással 32 korona.

Gyártja:

Jurisics Márton harangöntő és harangfelszerelő

BUDAPEST, VI. KERÜLET, RÓZSA-UTCA 51—53. SZÁM.

a Lelkészegyesület elnöke tekintélyével és példaadásával még az egyesület tagjai sorában sem tudta megvalósítani a per-tu-t, (egy kongresszuson engem is halálra kolléga és tiszteletes uraztak) hogy lehessen remélni, hogy akár egy kötetnyi újságceikk is megváltoztassa ezt az állapotot?

A theologiai nevelés során kell erre is figyelemmel lenni. És ha a katonai iskolákban lehet köteles a per-te megszólítás, tétessék kötelezővé nálunk is, hogy ebben a megszokásban nőjjenek fel a jövő papjai és ne legyenek már ott azok a válaszfalak, amelyek még az én koromban is a nagyzási hóbort terméketlen, hideg sziklafalával különítették el egymástól a négy évfolyam akadémiai polgárait, amely kint az életben belénk csontosodottan merevekké, hidegekké tesz minket egymás irányában is.

Azt az üres — s hozzánk épen nem illő gögöt, — mely ellen a predikációinkban úgy szeretünk zengedezni, legalább ebben az ártatlan külsőségben öljük meg magunk között.

Hiszen egyebekben úgyis olyanok vagyunk, mint a többi emberek. A kasztrendszer hatalmas erők közreműködése mellett épül közöttünk. Az egyes papi osztályok, ellenére a felséges kálvinista elvnek, fejlődnek. A városi és falusi lelkészek, a jobban, vagy kevésbé dotált papok, a tisztikar s a *közpapok* között mely örvényeket vágott a nagyravágyás duzzadt patakja s a hullámokból a mi eltorzult, dölyfös képünk tükrözik vissza. Tisztán kenyérkeresőkké lettünk, mint a gabonakereskedő, vagy röffel dolgozó boltos. S aki nagyobb üzlethelyiséggel, raktárral, portékával, személyzettel rendelkezik, az lesz rendszerint az iparkamara elnöke, vagy tagja. Akkor más képet ölt. Amelyről, ha aljegyző, legalább is esperességnek kell lesugárzani — a közpapokra, alázatosságnak — a fő egyházi és világi papokra.

Mert igencsak ez a *tehetség* útja, a *kiválóság*, *nagyráhatottság* eszköze. Sic itur ad astra.

Nagytiszteletű, tiszteletes és kolléga urak, méltoz-

tassanak megbocsátani nekem, aki nem tartozom sem a *kiváltságosak*, sem az *elválasztottak* közé, ha azt merem mondani: Kezdjétek meg a kasztrendszer már csaknem felépült várának kiürítését, ne várjátok, hogy az ostromló sereg döntse falait, védőműveit a porba, mert a hare áldozatokkal, nagy erők és értékek pusztulásával jár együtt.

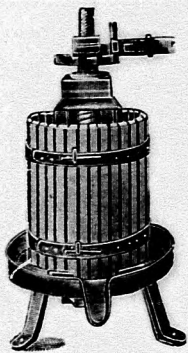
Alfa.

Kongrua. Korpótlék. Adósegély.

Vettük s megfelelő válasszal kísérve adjuk a következő beküldött sorokat:

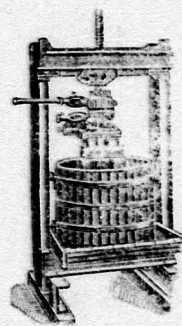
Több figyelmet és jóindulatot!

Köztudomású dolog, hogy a korpótlék kiutalása a legutóbbi alkalommal nagy késedelmet szenvedett. Azt mondják, hogy a hiba a hanyagokban keresendő. Lehet, bár egy kissé különösnek tartom, hogy épen most fogadott volna a református papi-kar abszolút hanyagságot, mikor a legnagyobb szükséggel küzd s minden utolsó filléjére annyira rá van utalva. Még különösebb, hogy épen most sikerült oly tökéletes mértékben egyöntetű eljárásra jutni a református papságnak, amikor a közlekedési és postai mizériák következtében szinte ki van zárva a gyors és biztos eszmecsere. Vagy csoda történt volna? Föltéve azonban, hogy úgy van, amint azt nekünk mondják, akkor sem méltányos dolog a hanyagok hibájáért a rendszeretőket, kötelességtudókat, főleg pedig a korpótléket huzamosabb ideig nélkülözni nem bírókat büntetni. Szerintem inkább, sőt föltétlenül a rendszerben van a hiba. Csakis az a rendszer jogosult, amely mellett lehetővé válik, hogy akár száz késedelmező kartársának minden egyesített hanyagsága se legyen képes megakadályozni a pontos 101-iket abban, hogy fizetéséhez kellő időben hozzájuthasson. Lehet, hogy ez technikai nehézségekbe ütközik, de kérdem: nem volna-e nemes vállalkozás az *erkölsi világrend előbbvitele* érdekében olykor a technika töké-

URSUS

borsajtó a jelenkor legtökéletesebb kézi sajtója, a csavar acélgolyós csapágyon forog s ezáltal könnyen a legnagyobb nyomás érhető el. A kosár kifordítható s így a törköly emelés nélkül egydarabban esik ki. A must vasrészekkel nem érintkezik, miáltal a bor megfeketedése ki van zárva. Árjegyzék kívánatra bérmentve küldetik

Tóth Gyula vaskereskedő Debrecen **Városház sarkán.**

letesítésére is gondolni? Edisonnak sem kell lenni az új módszer föltalálójának. Tessék talán két hónappal előbb kiküldeni a nyugtákat, hogy a hanyagoknak legyen idejük egyfelől nemes szenvedélyüknek hódolni (mert mire kell több idő, ha nem a hanyagságra?), másfelől a nyugtákat is kellő időben beküldeni. Kétségtelen, hogy ez intézkedés a hanyagok hibáját kövéríti, de ha a hanyagok hiznak, ez még nem olyan nagy baj, mint ha a rendszeretők soványodnak. Mindenesetre kevesebbet szenved a református papság érdeke és vele a jogrend, ha a mostani, szókatlan késedelem kiküszöbölése megpróbáltatlik!

Ez az egyik.

A másik pedig az, hogy bármily igénytelenségre szoktattak legyen is szerény személyünket illetőleg bennünket kartársaink, kik az adminisztrációnak úgy látszik immár „magasabb ordinatiót” jelentő hivatalkörében lassanként kezdenek kielővelődni a „laikus” papság szürke tömegéből, — annyit, a szociális felvilágosultságban önként adódott ősjog alapján mindnyájan elvárunk, hogy „de nobis” a hivatal fölkeletjei ne intézkedjenek folytonosan „sine nobis”. A korpótlékból pl. már most levonták nyugdíjintézeti járulékokat olyanoknak is, akik szívesen elődázta volna a befizetést november első napjáig, esetleg a januári korpótlék kiutalásáig szívesen fizették volna a késedelmi kamatot. Sohasem voltak oly gyorsak a pénzkezelők a járulékok befizetésében, mint épen most. Miért? Talán, mert világháború van? Hát igaz, hogy ez most sok mindenre jogcím, ámbar a kiméltre inkább az, mint a könyörtelenségre. Bizony nem jól van ez így, ahogy van! És egy kissé önkényes is a dolog. Szerintem a kényszerlevonás csak a halasztást biztosító végső terminus letelte után jogosult, semmiesetre azonban annak előtte. A november 1-i terminus a nyugdíjintézeti járulékok befizetésére legalább is kedvezmény akar lenni, ámde ilyen minőségét teljesen illuzóriussá teszi azoknak túlzott buzgósága, akik minden kérdés nélkül belemarkolnak a rájuk bízott összegbe, hogy hivatali tárcájukat magasabb ambíciókból kifolyólag biztosítsák. Hát hiszen szép dolog az ambíció s ha a pénzkezelő urak versenyeznek egymással a pénzügyi rátermettség terén, semmi kifogásunk ellene mindaddig, míg ez a közérdek rovására nem esik. Az adott esetben azonban apellálnunk kell magasabb szempontokra és kifejezést adva afölötti méltatlankodásunknak, hogy egy intézkedés hatályon kívül legyen helyezhető bizonyos kör, vagy kar rovására annak megkérdőzése nélkül, — egyúttal kérdezzük: okvetlenül szükséges-e a túlhajtott adminisztrációs pedantériának existenciális érdekeket áldozatul dobni?

Indignans.

*

Mielőtt erre a felszólalásra válaszolnánk, közöljük még a főtiszteletű és méltóságos püspök úrnak egyik panaszkodó lelkésztársunkhoz az esperesi hivatal útján intézett leiratát:

„Tiszteletes N. N. f-i lelkész úr hivatalos szám nélkül panaszos jelentést és annak kapcsán kérvényt terjesztett fel püspöki hivatalomhoz.

Jelentésében azt panaszolja, hogy a július-december félévi korpótlékát még augusztus 15-én sem kapta kézhez, az adósegélyek pedig 30—40 nap múlva érkeznek meg. Ezenkívül kérvényében az összeg közelebbi meghatározása nélkül kölesön folyósításáért folyamodik.

Kérem a Nagytiszteletű Esperes urat, hogy a nevezett lelkész úrral szíveskedjék közölni a következőket:

Az egyházkerületi pénztári hivataltól több erőfeszítést a járandóságok szétosztása körül senki sem igényelhet. A nevezett hivatal személyzete heteken át megkészszerzett hivatalos érai szolgálattal dolgozott ezúttal is a különféle illetmények szétküldése körül. A máramarosugocsi egyházmegyei korpótlékokat az előttem felmutatott okmány igazolása szerint már augusztus 3-án postára adta. Ha ezek még augusztus 15-én se jutottak el kellő helyekre: a késedelem oka másutt rejlik.

Az adósegély szétküldésének késedelmét nem tudhatom, honnan számítja a panaszos lelkész úr. De figyelmébe ajánlom, hogy több mint 304 ezer korona adósegélynek a napi folyómunka teljesítésén kívül való kezelése nagy feladatot mér a pénztári hivatalra. Ha még azt tekintem, hogy a konventi központi iroda nagy gyorsasággal közvetlenül az egyházközségekhez olyan korai időben küldi szét a nyugtákat, amely idő után több mint két hét el szokott telni addig, míg a fedezetre szükséges pénzküldemény a pénztárhoz megérkezhetné; ha továbbá azt mérlegelem, hogy az adósegély-utalványozásnak nyilvántartásba vezetése, pontos előírása, a kollégiumi és egyházkerületi egyházi tartozásoknak erre az alkalomra való számbavétele, levonása, a nyugták összegyűjtése, az egyes egyházmegyei pénztárakhoz való küldésre a kimutatásnak elkészítése, a levonások nyugtázása, elszámolása stb. mekkora időt és munkát igényel: természetesnek találom, ha ezek miatt a körülmények miatt csak idő elteltével képes útnak indítani a pénztári hivatal ezeket a segélyeket. Értse meg tehát a panaszló lelkésztársunk azt, hogy emberfeletti erő kifejtésére volna szükség, ha ezt a nagy munkát még gyorsabban akarnók végeztetni a pénztári hivattal főként épen most, amikor történetesen két tisztviselő beteg, egy pedig több mint egy éve hadi szolgálatot teljesít, s így három tisztviselő végzi hatnak a munkáját.

Becses figyelmébe ajánlom azonban a Nagytiszteletű esperes úrnak azt a körülményt, hogy ha az augusztus 3-án, itt postára adott pénzküldemény a panasz szerint még augusztus hó 15-én se jutott rendeltetési helyére : ebben az esetben az egyházmegyei expediálásban késés történhetett. A kérdésnek ezt az ágazatát méltóztassék saját hatáskörében elintézni.

Ami pedig a közelebbről meg nem határozott összegű kölcsön folyósításának ügyét illeti : mivel a kölcsönügyek intézése a kollégiumi gazdasági tanács hatásköréhez tartozik, arról is méltóztassék a kérelmező lelkész urat értesíteni, hogy ebben az ügyben átírtam a kollégiumi gazdasági tanácshoz, ahonnan venni fogja kérelme ellátásáról az értesítést. De ha a sikert ottan biztosítani óhajtja : e nemű kérvényét szerelje fel a kölcsönzési szabályzatban felsorolt lelkékekkel s ha jelzálogi biztosítékot nem tud nyújtani : a szabályzat 40., 41. §§-ainak kedvezményét vegye igénybe.

Végül méltóztassék a böles vezetése alatt álló egyházmegye egyházaival, lelkészi hivatalaival tudatni azt, hogy püspöki hivatalomhoz intézendő megkereséseiknek az esperesi hivatal útján s annak javaslatával kellene hozzám jutniok ; a forma megtartása mindnyájunkra kötelező, de meg az ügy elintézése ezzel lényegesen könnyebbül.

Atyafiságos szeretettel vagyok,

Debrecen, 1915 szeptember 1-én.

Dr. Ballazár Dezső,
püspök.

A főtiszteletű és méltóságos püspök úrnak itt közölt leirata után akár Gönczy Sándor barátunk lapunk 35-ik számában közölt levelére, akár Indignans címeretlen indignálódó úr felszólalására nem is kellene semmit sem válaszolnunk. De, mert nem csak a főtiszteletű és mélt. püspök úrhoz s a laphoz, hanem az egyházkerületi pénztári hivatalhoz is untalan jönnek a panaszos megkeresések, el kell mondanom a következőket s ezzel azt hiszem, sikerült megértetnem azzal, aki meg akarja érteni, hogy nem olyan kicsiny dolog ám ama bizonyos járandóságoknak a szétküldése, mint — — az elköltése, akár előre is, ismétlődő előlegek formájában. Indignans úr talán reá jön, hogy mire gondolunk.

Az egyházkerületi pénztár útján a következő járandóságok küldetnek szét az egyházkerület lelkészeihez és egyházaikhoz, u. m. : 1. *lelkészi fizetékigézésítés* ; 2. *lelkészi korpótlék* ; és 3. *adósegély*. A három című járandóság évenként hat turnusban kerül kifizetés alá.

A kongruát a pénztár a közvetlenül odaérkező nyugtáakra egyenként küldi szét az illetményre joga-

sult lelkész urakhoz. Amennyiben azonban az esperesi hivatal valakinek a fizetékigézésítő járandóságát nyugdíjtarozással terheltnek mutattatta volna ki a pénzkezelővel : az ilyen lelkész kongruája elszámolás végett a pénzkezelőhöz jut, ha ugyan korpótléka még nem volna. Míg a korpótlék nem volt a világon : kénytelen volt a pénztár a kimutatott nyugdíjintézeti tartozást a kongruából levonni s az elszámolás közvetlenségének a kedvéért egyenként az illetékes pénzkezelőhöz küldeni azt. Minthogy pedig a kongruás lelkészi karnak majd felerésze régebben hátralékban volt a tartozásokkal : lehet képzelni, milyen munkaszaporulatot jelentett ez a pénztári kezelésnél.

A korpótléknyugtákat a pénztári hivatal — tartózkodunk az ok megnevezésétől — közvetlenül kéri ugyan be a lelkész uraktól, de a korpótlékösszeget az egyházmegyei nyugdíjintézeti pénzkezelő úrhoz küldi, lehetőleg egy összegben.

Az adósegély nyugtáit az egyházmegyei pénzkezelő urak gyűjtik össze, ők küldik be egyszerre az egyházkerületi pénztárhoz, s ő hozzájuk megy ki a pénz egyházmegyénként egyszerre.

Ami már a szétküldés késedelmét illeti, ebben a tekintetben a kongruánál ritkán merül fel panasz. Érthető is, mert hiszen mihelyst a nyugták gyűlni kezdenek : a pénztári hivatal azonnal hozzálát a szétküldéshez. Megjegyzem azonban, hogy ez nem olyan könnyen megy. A nyugtákat előbb gondosan át kell vizsgálni, mert hiába tudhatná minden lelkész a maga illetményének az összegét : rendszerint többen akadnak, akik téves összeget írnak a nyugtába. Hiába kéri a pénztári hivatal, hogy a felbélyegzés és a bélyegilleték lerovása szabályszerű legyen, mert ellenkezőleg a kultuszminiszteriumban — már hogy megleleznék ? nem, ott ilyen fináncmunkával nem bíbelődnek, hanem visszavetik a nyugtát a tételével együtt s nem fogadják el a számadásban. Ekkor a pénztár kénytelen a hibás nyugta helyett más nyugtát kérni a tévedő lelkésztől, ami, hogy nem megy mindig simán, igen sokszor keserűen tapasztaltam. Huszonöt-harminc ilyen hibás nyugta rendszerint akad fél-évenként, ezeket mind vissza kell küldeni. Természetes, hogy ez a korrespondencia egyáltalán nem alkalmas arra, hogy a pénztári hivatal az Indignans úrtól kívánt gyorsasággal dolgozzék. Megemlítem még, hogy a kongrua-fedezetet nálunk a debreceni m. kir. adóhivatal fizeti ki az egyházkerületi *Elnökség* nyugtájára. Ha már most az Elnökség valamelyik tagja nincs éppen itthon január és július hó első napjaiban, a nyugta kiállítása késik. Előre nem lehet készen tartani a nyugtát, mert a nyugtázandó összeg mennyiségéről is csak január elején ad értesítést az utalványozási jegyzék (az a névsor, mely a járandóságokat hely, név és összeg szerint kimutatja).

Az utalványozási jegyzék tartalmát be kell vezetni a számlakönyvbe, ahol számon tartatnak a levonandó tételek is. A köteles levonásokon kívül megbízásokat is nyer a pénztári hivatal 4—5-féle fizetésteljesítésre is (Kálvineum, ORLE, előfizetések, alapítványok stb.). Mindezeknek számontartása nem kis munkával jár, sok időt vesz igénybe s ha már minden egyéb elő van készítve, csak akkor veheti kezdetét a postai utalványlapok kiállítása. Negyvenötven darabnak az elkészítése öt embernek a munkáját egy délután teljesen igénybe veszi, mert a tömeges feladásoknál a postahivatal nem ad feladóvevényt, hanem a pénztár készít három példányban pontos kimutatást. Van pedig ez idő szerint 376 kongruás lelkészi állomás; a 376 tételből legalább is 400 lesz a kétfelé való küldéssel; az előkészítés is igényel legkevesebb hat délutáni időt. Könnyű lesz kiszámítani, hogy mennyi időre van szüksége az expedálásnak. S mindezt végezi a pénztári hivatal úgy, hogy délelőtt 8 órától 1-ig elvégezi a folyó pénztári munkát (ha ugyan eltudja végezni), s azután délután tovább röjja estig a munkát, azért a külön honoráriumért, mely az „Indignáns” lelkész úrral egyérszülött lelkész urak részéről szokott folyósítás alá kerülni.

Látni való, hogy a kongrua kiszolgáltatása nem kis feladat. De vele egyrangú a korpótlék ügye is. A korpótlék *egyrésze* az adóhivataltól jut a pénztárhoz, aminek felvehetését, illetőleg nyugtázását a kongruánál említett körülmény késleltetheti, amiről a legjobb akarat mellett sem lehet tenni. Ha valamelyik egyházmegyéről a nyugták begyűltek: ismét következik a kongruánál említett eljárás, azzal a különbséggel, hogy a korpótlék már nem közvetlenül, hanem az egyházmegyei pénzkészítő közvetítésével jut kiosztásra. Hát bizony az igaz, hogy némely helyről jó későn érkezik be a nyugta, de rendszerint nem várjuk be, hogy mindenkié itt legyen. Csonkán is elküldjük, a késlelkező aztán várjon leg hátul. Ám, a korpótlék fedezetének jelentékeny része az egyetemes konvent útján érkezik a pénztárhoz. Ez talán az ügy nevezhető tovább menő segély volna. De már innen úgy a pénz, mint az utalványozási jegyzék később szokott megérkezni, tagadhatlan s eltitkolni nem kívánt öröme a bajoskodó pénztári hivatalnak, mert hiszen akkor járnók meg, ha a kongrua- és korpótlék expedálása egyidőre tolúlna össze. Ekkor éjjelre is permanenciában kellene lennie az elesigázott pénztári tisztviselőknek.

Meg kell vallanom, hogy az a tudtomon kívül s mondhatom akaratom nélkül indított, különben igen lekötő mozgalom,¹ mely csekélységem mun-

¹ Lásd a debreceni egyházmegye 1914. évi közgyűlése jegyzőkönyvének 124. számát, a 30-ik oldalon.

káját túl értékelve, igénytelen nevemre a Kálvineumban alapítványt kívánt gyűjteni, az újévi illetmények szétküldése alkalmával arra buzdított, hogy lehető gyors expedálás készítsék elő. Szerencsére (vagy talán szerencsétlenségemre!) az utalványozási jegyzék szokatlan korán, még karácsony előtt megérkezett; a pénz is fel volt vehető mindjárt január legelején. Én aztán a háromnapos karácsonyi- és két napos újévi szent ünnepet szakadatlanul az expedálás előkészítésével töltöttem el. Szét is küldhettük ilyen módszer mellett elég korán az illetményeket. Arról az időről „Indignáns” úr se panaszkodott, legfeljebb azzal volt baj, akinek a postai közlekedés felette terhes napjaiban az utalványát egyik szatmármegyei község helyett Karánsebesre szállították el. Azonban ennek az erőfeszítésnek meg kellett adnom az árát: testileg, lelkileg megviselt, s a kimerültség miatt tévedéseket követtem el, amelyek nekem károsodást okoztak, legalább is fele akkora összeg erejéig, mint amennyi ama bizonyos Kálvineumi alapítványra tényleg eddig összegyűlt. Valóban jobb lett volna nem buzgólkodni annyira és a szenvedett kár összegéig inkább hozzájárulni a Kálvineumi alapítványhoz. . . Így aztán a július—decemberi illetmények expedálása körül már nem volt kedvem úgy erőltetni a dolgot. De meg a pénz felvehetése is későbbre maradt, karácsonyi s újévi szünet se jött közbe. Ment hát a dolog úgy, amint rendjével mehetett. Kisebb aprólékos egyes kifizetéseket nem számítva, július 16-án 40,967 korona 55 fillér, 17-én 30,761 korona 31 fillér, 19-én 29,856 korona 09 fillér, 20-án 10,227 korona 09 fillér, 24-én 5723 korona 25 fillér, 27-én 3856 korona 92 fillér stb. stb. ment a postára. Ezentúl egyes nyugták kerültek kifizetés alá a beérkezés szerint, de már az első (16-iki) tömeges küldemény előtt is több ezer koronára menő részlet fizettetett ki azok részére, akik személyesen siettek be az illetményért, amely eljárás azonban sokkal nehezkesebb s lassúbb menetű s éppen ezért nekünk nem annyira nagyon kívánatos, mint a postai kezelés. A korpótlék szétküldése augusztus 5-én befejezést nyert, mely már július 12-én kezdetét vette; ennek a fedezésére szolgáló összeg utolsó részlete július 14-én érkezett meg a pénztárhoz.

A 2-ik félévi adósegély legutolsó részlete augusztus 18-án folyt be az egyházkerületi pénztárba, ahonnan a nyugták összeszedhetése céljából az egyházmegyei pénzkészítő urakhoz kiszolgáltattak megfelelő eljárásra két példányban a segélyezés kimutatásai. Érdekes tudni, hogy a konventi irodából közvetlenül szétbocsátott nyugtalap első példánya már július 14-én megérkezett a pénztárhoz. Azt is jó tudni, hogy egyházkerületünk 1910. évi tavaszi közgyűlésén 15. sz. alatt hozott végzés 3-ik pontjának

a rendelkezésére sok egyházközség nem figyel; fél-évenként 75—80 helyről közvetlenül a pénztárhoz jut az adósegély-nyugta. Megkíséreltük, hogy az így szabályszerűtlenül ide juttatott nyugtát az összegyűjtéssel foglalkozó egyházmegyei pénztárnok úrhoz küldtük, aki azt várva-várta, kiegészítésül a már nála összegyűjtött nyugtákhöz. De ezzel oda jutottunk, hogy a szabálytalanul eljáró egyházközségek következetesen ignorálták az 1910. 15. sz. egyházkerületi rendelkezés 3-ik pontját. Kénytelen volt a pénztár most már megfelelő információt tartalmazó komitíva mellett kellő helyére való juttatás és jövőre való útbaigazítás céljából a beküldő egyházközséghez juttatni vissza a nyugtát. S uramfia! még így is megesett nem egyszer, hogy másodszor is ide küldte vissza némelyik lelkészi hivatal a hozzá visszajuttatott nyugtát, irván mellette teljes tájékoztatatlanságot eláruló *kioktatást*. Az ilyen kalamitások ellenére is már augusztus 3-án kezdetét vette az adósegély szétküldése 41,531 korona 54 fillér kiszolgáltatásával s azóta napról-napra folytak a kifizetések, úgy, amint a nyugták megérkeztek.

Igen jól tudom, hogy a konventi irodától azt az utasítást veszik a nyugtalapok szétküldése alkalmával az egyházak, hogy az aláírott nyugtát az egyházkerületi pénztárhoz küldjék be és erre a quasi utasításra sokan szeretnek hivatkozni is. De itt két dolgot tartunk szem előtt. Egyik az, hogy a főt. és mélt. egyetemes konvent nem kíván abba beléavatkozni, hogy micsoda vonalakon jut a nyugta az egyházkerületi pénztárhoz, mert hiszen ekkor akár azt is megszabhatná, hogy hol tétessék postára (ahol postállomás nincs) a nyugta.

Nem, ilyen atyáskodó kiskorúság alatt nem állunk; a főt. egyházkerületnek ebben a bagatell kérdésben jogában állott meghozni az 1910. évi 15. számú határozat 3-ik pontját.

A másik az, hogy felesleges aggodalom bántja azokat, akik attól remegnek, hogy — ha szösz szerint nem a végrehajtóbizottság utasítása szerint kezelik a nyugtákat, valami bántódásuk lesz. Az utasításnak a közvetett kezeléssel is eleget tesznek, mert hiszen végtére is csakugyan az egyházkerületi pénztárhoz jutnak a nyugták. Méltóztassanak most már ezután a sok bőbeszédűség után (nem szívesen tettem, de hogy a további békétlenkedésnek elejét vegyem, kénytelen vagyok vele) mérlegelni a következőket: Kongr. lelk. állomás egyházkerületünkben van 376 Korpótl. lelk. áll. egyházker.-ben van . . . . 478 Adóseg. egyházk. egyházkerületünkben van . 435

Összesen 1289

Ez az 1289 tétel kétszer fordul elő évenként, tehát a tételek évi forgalma 2578. Azt még nem is

tudom összeszámolni, hogy a levonások, átszámolások hány tétellel növelik ezt a summát? Tájékoztatóul csak annyit említek fel, hogy a sok sürgetés és a kötelező irat tartalmának ellenére a különböző töke-segélyben részesült egyházak egyrésze, a kamattal tartozók je'entékeny száma nem fizeti be idejére a tartozást s a pénztári hivatal kénytelen napokig dolgozni azon, hogy melyik adósegélyes egyházközségnek mi a tartozása, hogy azt a segélyből a kötelező rendelet értelmében levonja. És ezen a címen csak most, a 2-ik félévi adósegélykiosztás menetében több, mint százhusz tétel merült fel.

Tisztelettel kérem, hogy ekkora munka el-látására, pontos elintézésére sok-e az a pár hét fél-évenként, amennyit átlagosan tekintve ezzel el-töltünk? Mert nem január 1-sőjétől és július 1-ső-jétől kell az időt számítanunk, hanem attól kezdve, hogy a munka anyaga a feldolgozásra kész és elinté-zés alá vehető. Bizony, az összes segélyek expediálá-sának intézése mindenkor a hivatali szolgálat idejé-nek elteltével történik; a napi folyó munka zajában ezt a körülményes munkát nem is lehet végezni. A pénztári hivatal a rendkívüli *ingyenes* szolgálato-ka-t már annyira megszokta, hogy talán nem is érezné jól magát ezek nélkül. De még sem egészen *ingyenes*. A főt. püspök úrhoz intézet, három oldalas panaszok, feljelentések, a pénztárhoz közvetlenül küldött bé-kétlenkedő kitakadások, a Debreceni Protestáns Lap-hoz beküldött felszólalások igen gazdagon jutalmaz-zák a mi erőfeszítésünket. . .

Persze, azt méltóztatnak várni ezek után, hogy a különféle segélyek kezelése körül könnyítő és gyorsító eljárást keressünk és találjunk. Hallottuk némelyeknek azt a véleményét, hogy legkényelme-sebb volna, ha az állami forrásból járó segélyek a királyi adóhivataloknál volna felvehetőek. Akik ezt kényelmi szempontból kívánnák így: nagyon csalódnának. De ha ettől eltekintenénk is: egyházi kormányzóságunknak már a kongrua folyósításának megindításakor mélyenfekvő oka volt arra, hogy a kérdés felvetése idején az adóhivatal útján való kifizetés mellőztessék s olyan irányba tereltessék, ahogy az a mai állapotra kialakult. Olyan felfogás is nyilatkozott meg, hogy a konvent közvetlenül is kiküldhetné a járandóságokat. Ez nem lehet, mert hiszen a konvent nem kezel pénzt. Ha pedig a Magyar Földhitelintézet bonyolítaná le az ügyeket: ez akkora munkát adna a nevezett intézetnek, amelyet külön díjazás nélkül aligha vállalhatna. Ezt az eljárást ellenzi az a formalitás is, hogy az egyházkerületek kormányzósága nem engedheti meg a vezetése a'tt álló egyházközségek ügyeinek az ő kikerülésével történhető ellátását. De meg aztán hogyan lehetne effektuálni a folyó évi konventi 35-ik számú határo-

zatot? Ilyen expediensről tehát szó se lehet. Meg kell maradnia valami léleményes kapacitás újabb felfedezéséig a mai kezelésnek.

Hát a mai keretekben nem lehetne-e gyorsítani az eljárást? A munka tömegének bemutatása után nemmel kell felelnem erre a kérdésre is. Hogy talán a pénztári hivatal személyzetének a szaporítása útján kellene segíteni a bajon? Egy ilyen indítvány nagyon kellemesen csengene a pénztári tisztviselők fülében, mert kilátást nyújtana arra, hogy a vállalkozókra elvisehelhetlenségig nehezedő terhen annyi könnyítés következik be, hogy a hivatalos órák pontos leszolgálatával is beérjük. De hát erre pénz kell, s azt még a járandóságokra jogosultak egyikétől se hallottam, hogy hajlandó lenne csak 5%-ot is átengedni illetményéből még egy új tisztviselői állás szervezésének költségére. S talán hiába is szaporítanak ebből az okból a hivatal személyzetét, mert azzal nem lesz gyorsabb a munka. Hiszen hozzá se lehet több embernek férközni a dologhoz.

Abban igazuk van a felszólalóknak, hogy a nyugták összegyűjtése alkalmával a pontosak nem szenvedhetnek a pontatlanok mulasztásáért. De hát a pénztári tisztviselők sem szenvedhetnek. Azért, mert vannak késedelmezők a nyugta beküldésében, a pénztár nem szaporíthatja a munkáját azzal, hogy a kimaradtak illetményét utólagosan egyenként küldözgesse. Méltóztassanak rendet csinálni és tartani az egyházmegyékben; szabjanak bírságot arra, aki a kitűzött határidő elteltével küldi be a nyugtát, a bírságot azonnal vonják le az illetményből. Egyébként a pénztári hivatal mindenkor eltekintett attól, hogy ha a nyugták hiányosan jöttek is be, úgy a korpótléknál, mint az adósegélynél. De arra nem biztathatja a pénzkészítő urakat, hogy hiányos küldésre is ki lesz a pénz szolgáltatva. Így is marad el nyugta, hát ha még a komplet összeszedést nem sürgetnök?

Az egyetemes konventtől sürgetett postatakarék-pénztári kezelés néhány nappal tagadhatlanul készlettel a pénzhözjutást. Az egyházmegyei pénzkészítő urak kívánságára azonban az egyházkerületi pénztár készséggel küldi pénzes borítékban is az illetményeket, ami persze, egy kevés, de jelentéktelen összegű postaköltséggel jár. Én nem is vagyok olyan feltétlen esudálója a csekk-forgalomnak, clearing-forgalomnak, amint a modern haladást mimelők esudálják. Vidéken az illetményesek személyesen is elsietnek a pénzkészítőhöz, tömegesen, hogyan boldogul ilyenkor a vidéki kisposta a kifizetések teljesítésével? Ez lehet az oka annak, hogy az innen augusztus 3-án postára adott küldeményből még augusztus 15-re sem érkezett meg egyik lelkészársunk illetménye.

Azt hiszem, hogy Gönczy Sándor kedves

barátom nem kívánja, hogy a Szerkesztőséghez intézett leveleit pontról-pontra taglaljam. Csak azt jegyzem meg, hogy utolsó bekezdésének első mondatát nem értem eléggé. Hogy a konvent erélyesebb fellépése annyit változtatott volna a dologon, hogy most már mi serényebben forgolódnánk a kerületen: ez téves feltevés. A konvent az egyházkerületek kezelésébe nem avatkozott. Talán, ha azt kívánta volna érteni ezen a kifejezésen, hogy a pénz a kerületekhez korábban kiutaltatik: úgy rendén van a dolog.

Ami az Indignans elmélkedéseit és elveit illeti, ezekre sincs miért különösebb súlyt helyezni, kivált mikor Gönczy Sándorként az én nehéz koponyám sem érti meg, hogy az *erkölcsei világrendet* a pénzkiosztás technikájának tökéletesítése ugyan mennyiben vinné előbb? Aztán „minden dolognak rendelt ideje vagyon”, azoknak (s itt jó magunknak is), akik a járandóságok kiszolgáltatása körül különböző fokon forgolódnak, történetesen bőven van egyéb dolguk is. Azokat a szegény egyházmegyei pénzkészítőket meg nem illik igazságtalanul azzal vádolni meg, hogy ők holmi „magasabb ordinatiót jelentő” hivatalkörben saját jószántokból vonták volna le a nyugdíj-intézeti járulékokat a korpótlékból, illetőleg a kongruából. Indignans úr nemcsak indignans lehet, hanem dormiens is, aki átaludta azt az időt, amelyet a konventi és egyházkerületi egyenlő határozatok elolvasására s tanulmányozására kellett volna fordítania (lásd Konventi jegyzőkönyv 1914. évi 92. szám, Egyházkerületi jegyzőkönyv 1915. évi 20. sz. Ismét Konventi jegyzőkönyv 1915. évi 35-ik szám.).

Arra nem is merek utalni, hogy szerény lapunk ezzel a kérdéssel az idei 34-ik számban tüzetesen foglalkozott, mert hátha nem is járhatja a lapot? Így utólagosan sem lesz rossz a megjelölt jegyzőkönyvi lokusokat megtekinteni; megláthatja belőle, hogy még az egyházmegyei magas ordinatio-nál is magasabban álló hatalom, az egyházkerületi közgyűlés is teljesen egy nézetben van Indignans úrral a levonások kérdésének némelyik ágazatában. De mi haszna! Az egyházkerületnél van még magasabb ordinatio is: a konvent.

Oda méltóztassék adresszálni „a túlhajtott adminisztracionális pedanteriával” foglalkozó észrevételeit. Hát ha jobban meghallgatják, mint egyházkerületünk közgyűlését?

Valamikor a békétlenkedők zúgolódására azt találtam válaszolni, hogy a zúgolódás helyett célhoz vezetőbb lenne úgy az egyház, mint a család gazdasági ügyeit akként rendezni be, hogy az a pár heti késedelem ne fordítaná fel a háztartás egyensúlyát, mert hát volt idő, amikor ezek a segélyek teljességgel nem voltak meg s mégis csak megéltünk valahogy. Persze, hogy igen érzékenyen érintett némelyeket

az észrevétel (elég baj!); épen azért most a világet se állanék elő ilyen tanáccsal. Pedig akár meddig nyújtom is ezeket a sorokat, az a vége, hogy mi még gyorsabban expediálni nem tudunk, mert nem lehet. Aki nem hiszi, a nótával felelek neki:

„Ha nem hiszed, gyere velem,
Fogd meg az én kaszanyelem”.

Indignans úrnak pedig az ő közleménye címére viszonzásul ezt válaszoljuk: Több igazságosságot, jó indulatot és békességes türelmet, (Luk. XXI. 19.)

Rózsa S.

IRODALOM.

— **A debreceni református Kollégium története** adattári rendszerben, azaz a Kollégium adattára a református konvent és egyetemes tanügyi bizottság által előírt pontozatok keretében írta: *Balogh Ferenc* hittanár és levéltáros. Debrecen, Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdája 1904. Ezen munkának első 16 ive mint különlenyomat jelent meg a Debreceni Protestáns Lapból. Majd a boldogult szerző az egyházkerület segélyével tovább nyomatta könyvét 29 ivig. Művének többi részét kéziratban hagyta hátra, amelyet a megboldogult családja a kollégiumnak ajánlott fel. Ekkor a kollégiumi tanárok közös gyűlésének indítványára az egyházkerület 1914 júniusban kimondotta, hogy a történet kézirati részét miként az előző íveket is, 200 példányban kinyomatja. A mű sajtó alá való rendezésével *S. Szabó József* főgimnáziumi tanárt bízta meg. S kimondotta egyszersmind azt is, hogy a mű esetleges tiszta jövedelme a dr. Balogh Ferenc nevét viselő kollégiumi alapítvány gyarapítására fordítandó. — *S. Szabó József* feladatának a legnagyobb buzgalommal és odaadással tett eleget s a munkát a főiskolai tanárok és a nagynevű szerző részletes életrajzával egészítette ki. A terjedelmes 782 lapnyi munkának az ismertetésére a legközelebbi alkalommal visszatérünk.

— **A mi életünk.** A clevelandi első magyar református egyházközség hivatalos lapja. A minden tekintetben életre való lapot Tóth Sándor clevelandi lelképásztor szerkeszti. A lap legközelebbi (I. évfolyam, 3. sz.) száma a következő gazdag tartalommal jelent meg: 1. A gyülekezet. 2. Hitélet. 3. A keresztyén bizonyágtétel. 4. Egyházközségi élet. 5. A lelkészi hivatalról. 6. Pénztári jelentés. 7. Népmozgalmi adatok. 8. Iskolai élet. 9. Gyermekek-élet stb. Gratulálunk a lap ügyes szerkesztéséhez!

— **Tihanyi Kiss Sándor költeményei.** Zboró—Debrecenfalván emelendő tanítói lak építési költségeire. Márk. Debrecen sz. kir. város könyvnyomda-vállalata 1915. A 72 oldalra terjedő füzet, amelyhez dr. Baltazár Dezső püspök írt gyönyörű szavakkal előszót, egy nemeslelkű ifjúnak vallásos és hazafias érzését tükrözi vissza. —

Tihanyi Kiss Sándor azon theológusok közzé tartozik, akik lemondva a törvény kedvezményéről, önként léptek be a hadseregbe. Tihanyi Kiss Sándor mint zászlós szolgálja hazánk védelmi ügyét. Több ütközetben vett részt s jelenleg megsebesülve Debrecenben tartózkodik. Szép és sikerült költeményei közül majd mi is fogunk lapunk legközelebbi számában egy párt közölni. A füzethez a hangulatos címképet Nagy Ferenc rajztanár-jelölt rajzoita, aki szintén főiskolánknak volt növendéke, amennyiben 1910—11. iskolai évben végezte itt a tanítóképző-intézetet. Tihanyi Kiss Sándor költeményeinek ára kötetlen füzetben 1 korona, kötve 2 korona. Kapható minden könyvkereskedésben. E füzetet melegen ajánljuk olvasóinknak megvételre.

— **Előfizetési felhívás háborús beszédekre.** Általános tapasztalat, hogy a világháború nehéz feladatot ró az igehirdetőkre. Sebzett szíveket gyógyítani, örök érvényűnek ismert igazságok felborulásán kétségbeeső lelkekben a hitet az isteni világrendben fenntartani — melyik igehirdető nem érezte e naponként ráváró feladat nehézségét? Ilyenkor kétszeresen nagy becsé van minden segítségnek, melyet az igehirdetés munkásai egymásnak és hivaiknak adhatnak elményeik és azok szóbafooglalásának közlésével. A háborús predikáció-irodalom egy nagy értékű kötetten leendő gyarapodására van szerencsénk felhívni becses figyelmét. Sikerült ugyanis kiadványaink közzé sorolni Bodor János szászvárosi reform. lelkész úrnak, az erdélyi ref. egyházkerület egyik legkiválóbb vezérferfiának, a székely kálvinizmus osztatlan szeretettel körülvelt képviselő egyéniségének, az erdélyi egyházi lapok „Pásztor”-ának Isten igéje a háború idején cím alatt összegyűjtött háborús beszédeit. Őszinte örömeikre szolgál, hogy az illusztris szerzőnek, ki eddig — közvetlen ismerősei unszólása dacára — önként szerényebb körre korlátozta irodalmi működését is, e kötet a nagyobb nyilvánosság számára is sikerült hozzáférhetővé tennünk. Egy kikristályosult keresztyén és protestáns egyéniség elményei ezek a beszédek s bennök egy mélyen vallásos világnézet fényében egy fölényesen tiszta látású elme mutatja meg a világfölfordulásban is a szilárd kösziklát, melyen a lelkek megnyugvást találnak. A kötet kb. 12 ivnyi terjedelemben 26 (vasárnapi és ünnepi) beszédet s néhány alkalmi orációt tartalmaz. Ára izléses nagy 8° kiállításban füzve 3 K, kötve K 4:50. Tisztelettel kérjük — a nyomtatandó példányok felőli tájékozódásért —, hogy nagybecsű megrendelését folyó évi szeptember hó 15-ig hozzánk juttatni méltóztassék. Megrendelőknék a példányokat bérmentve küldjük meg. A kötet bolti ára magasabb lesz. A szerző a jótékonytságot is szolgálja művével, a jövedelem 50°-át a Kálvineumnak, másik 50°-át egy helyi (szászvárosi) háborús jótékony célra adományozza. Nagybecsű megrendelését kérve, vagyunk kiváló tisztelettel Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdája és könyvkiadóhivatala Debrecen, Piac-utca 49.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Iskolai év kezdetén.** A két hónapi szünet után lassanként gyülekezni kezd Debrecenben a tanuló ifjúság serege. De mintha most nem látna az ember a megszokott élénkséget. A vén kollégium kórház lett, ahol sebesült katonákat ápolnak. Valóságos chaotikus zürzavar uralkodik itt, három hatóság küzdve egymás ellen, mindenik a maga érdekében: a katonai, az egyetemi, a kollegiumi hatóság. Eligazodni igazán nehéz. A helyiségek felett való osztozkodás pedig nehéz fejtörést okoz. Maholnap úgy állunk, hogy a tanári olvasó körnek sem tudunk helyiséget adni, amit pedig igazán sajnálni lehet, mert eddig még legalább ez a hely volt az, ahol a tanárok olykor találkozhattak s eszmét cserélhettek. De hát a háború sok mindent megváltoztat s nem marad itt sem hátra egyéb, mint a türelem álláspontjára helyezkedni. Sok gondot okoz az iskolai év elején az 1897-ben született s besorozott tanuló ifjak ügye. Ezek az ifjak a legnagyobb bizonytalanságban vannak. Nem tudják, beiratkozzanak-e, vagy pedig otthon nyugodtan várják a katonasághoz való behívásukat. Itt csakugyan sürgősen intézkedni kellene a miniszternek. Nem lehet tudni, hogy miképen oldja meg a miniszter a IV. éves tanítóképeszdészek dolgát. Tudvalevőleg csaknem valamennyien be vannak sorozva. Ha most már az egész iskolai évet a katonaságnál töltik, az az eset áll elő, hogy az 1915—16. iskolai év végén okleveles tanító úgyszólván nem kerül ki a magyarországi tanítóképeszdészekből, ami pedig rettenetes csapást fog jelenteni a tanügyre nézve. Itt közöljük, hogy a debreceni kollegiumban az iskolai év ünnepélyes megnyitása szept. 9-én d. e. 10 órakor lesz a nagytemplomban.

— **Meghívó.** A Magyar Prot. Irodalmi Társaság és Országos Református Lelkészegyesület f. évi október hó 26., 27. és 28. napjain Debrecenben tartja meg a nehéz viszonyok folytán múlt évről elmaradt *gyűléseit* s ezekre kívül címzett tag urat tisztelettel meghívjuk. A gyűlésezések sorrendje: Október 26-án: d. u. 3 órakor a Magyar Prot. Irodalmi Társaság választmányi gyűlése; d. u. 5 órakor az Országos Református Lelkészegyesület választmányi gyűlése. Október 27-én: d. e. 8 órakor közös ünnepi istenitisztelet a debreceni nagytemplomban; d. e. 10 órakor a Magyar Prot. Irodalmi Társaság közgyűlése; d. u. 3 órakor az Országos Református Lelkészegyesület közgyűlése. Október 28-án: d. e. a Kálvineum felszentelése Hajduböszörményben. A gyűlések helyét, valamint részletes programját később fogjuk tudatni. Mindkét gyűlésre a jelentkezések szeptember 30-ikáig a püspöki hivatalhoz Debrecenbe küldendőek. A jelentkezők vasúti kedvezményes jegyről és elszállásolásáról gondoskodni fogunk. Tekintettel azonban a közlekedési és elszállásolási viszonyok mostani

nehézségeire, a kedvezményekre csak a tagok tarthatnak igényt. Debrecen, 1915 augusztus hó 30. Dr. Zsilinszki Mihály, a M. Pr. I. T. elnöke. Dr. Baltazár Dezső, az O. R. L. E. elnöke.

— **Püspökünk a bécsi hódoló küldöttségben.** Tudvalevőleg Magyarország és Horvátország megyei és városai uralkodónkat hódoló küldöttséggel üdvözlük születésének 85-ik évfordulója alkalmával. A küldöttség Schönbrunnban szeptember 2-án vonul fel a király elé. Hajdu vármegyét és Debrecen dr. Baltazár Dezső püspök, Domahidy Elemér főispán és Márk Endre polgármester képviselik, akik még aug 30-án felutaztak Budapestre.

— **Debreceni írók Debrecenfalva felépítéséért.** Debrecen város polgármesterétől, Márk Endre udvari tanácsostól indult ki azon szép eszme, hogy Debrecen városának közadakozásból föl kell építeni az oroszok által elpusztított egyik kárpáti falut, amely aztán „Debrecenfalva“ nevet viselne. Polgármesterünk ezen nemes eszméje visszhangra talált az egész országban s most úgy az egyes megyék, mint a nagyobb városok mindent elkövetnek, hogy egy-egy elpusztított falut felépítsenek. Most Debrecenben ezzel kapcsolatban egy újabb mozgalom indult meg, amelynek az a célja, hogy Debrecenfalván felépítsék a „Debreceni Írók Házát“, s abban oly lakást tartsanak fenn, amely minden év nyarán biztosítja egy arra szoruló debreceni író gyógyulását. A bizottság elnöke, Márk Endre polgármester és dr. H. Nagy Jenő ügyvédjelölt arra hívják fel a debreceni írókat, hogy állítsanak össze egy „Almanach“-ot, amelybe a debreceni írók oly dolgozatokat küldenének be, amely a világháborúval bizonyos vonatkozásban áll. Ezen Almanach jövedelméből állíttatnék fel a debreceni írók háza. Hisszük és reméljük, hogy Debrecen írói teljes lelkesedéssel igyekeznek megvalósítani e nemes eszmét s egy-egy téglával szintén hozzájárulnak a debreceni írók házának felépítéséhez.

— **Két katona-otthon Csehországban.** Tudvalevőleg a debreceni 39. gyalogezredet még június hóban áthelyezték Königrätzba és Jaromérba. Bizony a mi fiaink eleinte az idegen környezetben, távol hazájuktól, idegen nyelvűek között nem valami kellemesen érezték magukat. A debreceni katona-otthon vezetőségének az a szerencsés gondolata támadt, hogy nevezett két városban katona-otthont létesít. Ezen életrevaló terv keresztülvételének az érdeme dr. Ferenczy Gyula egyetemi tanárt illeti, aki a helyszínén huzamosabb időt töltött és sikerült kivinnie, hogy Königrätzban a kath. püspök Dubrawa az Albertinumot bocsátotta rendelkezésre katona-otthonul, míg Jaromérban Wenke polgármester adott helyet a katona-otthonnak. Az egyik katona-otthonban a háziasszonyi tisztot Jeney János főhadnagy neje, egy kálvinista papleánya teljesíti. A cse-

hek, különösen a nők nagy elismeréssel emlegetik a magyarok hősiességét, míg a férfiak csudálkozásukat fejezik ki afelett, hogy a magyarok vérben és pénzben a monarchiáért annyi áldozatot hoznak. Pedig könnyen megérthetnék, mert a magyaroknak nincsenek titkos céljaik; csak egy céljuk van: hazájukat megvédelmezni és megtartani a monarchiában. Sajátságos ennek a cseh népnek az összetartása és gondolkodása. Az üzletekben inkább magyar szótár segítségével igyekeznek magukat megértetni a magyarokkal, mintsem hogy a német nyelvet vennék igénybe kiegészítő nyelvül. De vajjon — kérdezhetjük joggal — igazságos és méltányos-e a német kultúra emlőin fölnevelkedett cseh népnél ez a németellenesség? Végül meg kell említenünk, hogy Königrätzban aug. 20-án, István király napján, Jaromérban pedig aug. 27-én nyílt meg a katona-otthon. Igazán felemelő dolog, hogy Debrecen ebben a világháborúban mily szép és felemelő áldozatokat hoz a magyar hősök érdekében!

— **Új testamentum a magyar katonáknak.** Dr. Mott János, a Student Volunteer mozgalom Világszövetségének lelkes központi titkárja, kinek feltűnést keltett legújabb művét. *Decisive hours of Christian Missions*, b. e. ifj. Szilassy Aladár fordította le magyar nyelvre, arról értesítette Dr. Harsányi Sándor homesteadi és vid. ref. lelkész. hogy sikerült neki az amerikai Bibliaterjesztő Társaságnál újabb nagy összeg segélyt kieszközölni arra a célra, hogy a magyar katonák a harcúterén és illetve a kórházakban magyar újtestamentum részekkel bőven elláthatassanak. Dr. Mott levele, mely Quebec, Canadából július 24-ről van keltezve, jelzi azt is, hogy a Ker. Ifjak Egyesületének amerikai szervezete megtette az intézkedéseket arra nézve is, hogy képviselői a magyarországi Ker. Ifjak Egyesületének tagjaival minél harmonikusabb és áldásosabb tevékenységet fejtsenek ki a haremezokról sebesülten visszakerült magyar katonák lelki erősítésének nemes munkája körül.

— **Szíves kérelem.** Az amerikai protestáns közegyházak meleg érdeklődése és jóakarátú figyelme évről-évre fokozottabb mértékben fordul az amerikai magyar protestánsok felé. Ezen érdeklődés és figyelem jóakarátát semmit nem csökkentí a helyzetnek az a sajnálatos kialakulása, mely a konventi akció következményeképen előállott. Sőt talán azt mondhatjuk, hogy az indokolatlan antagonizmus eloszlátásának nemes vágya adja meg nekik az inspirációt ahoz, hogy a körükbe sodródott magyar reformátusok hitéletének építését, általunk eddig alig méltányolt nagyszerű áldozatkészség meghozatalával munkálják. Ezen hittestveri meleg szeretetből évtizedek óta meghozott és ezután is meghozandó áldozatkészségnek természetes következménye kellene hogy lenne egy áldásos és bensőségteljes kapcsolatnak létesülése a hatalmas amerikai protestantizmus és az izoláltan álló magyar protestantizmus között. Nem lehet céloom e kérelem keretében sem annak fejtegetése, hogy e kapcsolat megteremtése nem annyira az amerikai, mint inkább, sőt *csakis* a magyarországi prot. közösség javára és áldására

szolgáló vállalkozás volna, sem nem kívánom feszegetni az amerikai ref. egyházi akcióban inaugurált politikának az amerikai protestáns magyarság helyzetére való kedvezőtlen kihatását, ami illeti nevezetesen az amerikai prot. magyarság és az amerikai hatalmas prot. denominációk közötti harmoniának a megbomlását, sőt minden szerény tehetséggel és csekély befolyással felhasználásával a tökéletes megértés és harmonia visszaállításán kívánok munkálkodni. E nagy cél érdekében a magyarországi egyet. ref. egyház illetékes tényezőinek szíves közreműködésére remélek számíthatni abban a vállalatban is, mellyel hazánknak, hitfelekezettünknek és Amerikába vetődött magyar prot. testvéreinknek vélek javára lenni és szolgálni. *The Protestantism in Hungary* cím alatt nagyobb szabású, angol nyelvű illusztrált művet számítok kiadni, melyben a magyar prot. egyházak elhelyezkedettségét, múltban való nagyszerű szolgálataikat, az eléjük állított gondviselészerű hivatást, a magyarországi protestantizmusnak a nemzeti életre való átalakító hatását, jelen pozícióját és jövődö misszióját kívánom az amerikai protestánsok lelki szeméi elé állítani. A mű, minden valószínűség szerint, mint majdnem minden eddigi művem, az amerikai Ref. Egyház (Ref. Church in the U. S.) pártfogásával és aegise alatt fog megjelenni. Kérelmem általánosságban a magyarországi ref. és luth. egyház vezetői egyéniségeihez, egyháztársadalmi, jótékonyági, nevelésügyi intézmények élén álló egyénekhez irányítva oda irányul, hogy szíveskednének hozzám eljuttatni a vezetősök alatt álló intézmények összefoglaló rövid történetét, a vonatkozó kimutatásokat, érdekes képeket (használhatók lesznek az egyszerű postakártyafényképek is), és mindent, ami felfogásuk szerint számíthat az amerikai protestáns hittestvérek érdeklődésére. Különösen szívesen venném történelmi nevezetességű templomoknak, iskoláknak fényképeit, noha fenn kívánom tartani magamnak a jogot, hogy a képek közül a legmegfelelőbbeket vehessem be könyvembe. Nem individuális, hanem inkább egytetemes vonatkozású adatokra van szükségem, s az egyes helyi vonatkozású képeket vagy adatokat csak a szöveg illusztrációjául kívánom felhasználni. A művet tanulmánykönyvül szánom a művelt, irántunk érdeklődő amerikai prot. testvérek számára és épen azért lehetőleg kimerítő tartalmúvá óhajtom azt tenni. Hálásan köszönve a kedves magyar hazában levő hittestvérek szíves közreműködését e mű összeállítása körül, vagyok szerető szolgatársuk az Urban, Homestead Pa. 1915 Aug. 1. Dr. Harsányi Sándor, homesteadi és vid. ref. lelkész.

— **Értesítés.** A mezőtúri ref. főgimnázium közbejött akadályok miatt szeptember hó 15-én nyílik meg. A beíratásokat szeptember hó 10—13. napjain végezzük. Borsos Károly igazgató.

— **A debreceni diakonissza-otthon s hadi kórháza számára újabban adakoztak:** Eszlinger Lina (Budapest) 1 kézi csengő, virágok. Szücs Lajos élelmiszer. Reinhorah Julia (Losonc) 10 K. Derecskéről: özv. Cseh Imréné 2 K, özv. Kiss Imréné 3 K, özv. Móré Imréné 4 K, Balogh Sándorné 2 K. Zákány Lajosné 2 K, özv. Hegedüs Gáborné 4 K. Többen: 33 K. Peleskey Sándor (Visk) 30 K. Özv. Vilonya Mihályné (Soltvadkert) 3 K. Isten áldása legyen a jószívű adakozókon!

— **Gyöngyösi Samu imakönyve a doberdói síkon.**

Hogy került oda? Kinek a torniszterét terhelte, míg odáig jutott? Vajjon él-e még, vagy a gyors folyású Isonzo hullámai szállnak vele, messze tengerekre? Ki tudna erre feleletet adni? Cs. L. 3-ik honvédezdrebeli szakaszvezető három nap és három éjjel feküdt már a doberdói fensík meglehetősen kényelmetlen egyik fedezékben. Azaz, csak feküdt volna, ha az a sziklába mélyesztett szűk helyiség engedett volna neki helyet arra is, hogy kissé kinyújthassa merevedő tagjait. Felállani, egy edeset, hosszút nyújtózkodni, isteni élvezet lett volna reá. De a srappel, mint a légy, dongott fejük felett s az ellenség is sűrű üdv-lövésekkel jelezte közellétét. Felállani — nem, de vakmerően hason csúszva kibújni a lövészárokból mégis csak lehetett s ifjú barátunk, hogy zsihbadt tagjait felelénkithesse s talán, hogy egy kicsit nyújtózva pihenhessen, egyik este kimerészkedett fedezékéből s attól nem messze egy olyan mélyedést talált, melyben nyújtózva elfeküdhett. Fektében érezte, hogy kemény tárgy nyomja oldalát. Elkívánta távolítani dereka alól, midőn fogásáról megérezte, hogy az nem kő, hanem könyv. Valóságos bekötött könyv és nem kő ott, hol csak szikla és kőtörmelék fekszik s pattog és ropog a srapplek robbanása alatt. A könyvnek jobb helyet keresett. Feje alá tette s a már megszokott éjjeli zaj ringató dalával édes, mély álomba merült. A hajnal első pírjával ébredve, kedves fejevankosát vette elő, hogy megtudja, mit az éj sötétjében nem tudhatott: mily könyv lehet, mit a doberdói sivar fensíkon, a tűzben álló honvéd így találhat? A fedeléről már látta, hogy *imakönyv*. Nem női kézbe, nem zsebbe való, de testes kötet. Olyan, milyet tiszteletes uramék szoktak a szöszékbe vinni. Köznapi imádságok templomi használatra, Gyöngyösi Sámuel tiszta-nánai lelkésztől. Tulajdonosa bejegyezve nincs. Kie lehetett: nem tudható. Vissza nem adhatja, de a köz érdekében értékesíti. A szürkület leple alatt sikerült baj nélkül vissza jutnia fedezékébe s első dolga volt bemutatni könyvét közelebb levő bajtársainak. Erős hangú olvasására mind többen-többen szorultak köréje a 3-ik honvéd gyalogezred katonái s észre sem vették, hogy pap nélkül, kupolás boltívek nélkül, ott voltak mindnyájan, hol a menny lakói, s levett főveggel, összekulesolt kézzel „imádkoztak“. Majdnem két héten át, csoportról-csoportra tovább adva, — szolgált így Gyöngyösi az ezred fiainak. Elkezdtek minden reggel a hétfőin és tovább, sorba, egy-egy nap egész hétre valót áhítatoskodva imádkoztak a fiúk, megindítóan rebegeve: „Hány szerető édes anya kebléről vetted el kedves gyermekét, hány reményteljes ifjú szív tüzet oltad ki, hány erős férfiút fektettél már porba...és mi még élünk. Te minket még élni engedted... Uram áldassék szent neved örökké“. Cs. L. a napokban sebesülten jött haza, kedves szüleinek ápoló karjai közt pihenni ki a nehéz háré fáradalmát. Mint ereklyét, becses emléket hozta el magával a doberdói fensík imakönyvét s mint két hónapi élet-halál küzdelmeinek édes emlékét kívánja azt megörizni.

— **Előfizetőink és hirdetőink** figyelmét felhívjuk, hogy a kiadóhivatalt érintő mindennemű levelezések, reklamációk, hirdetési díjak stb. kifejezetten *Nagy László kiadóhivatali intéző Debrecen, városi nyomda* címére küldendők.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: dr. Veress István, dr. Varga Zsigmond.

Debrecen m. kir. városi könyvnyomda-vállalata.

Pályázat.

A csomaközi ref. egyház, a község határában levő gróf Dégenfeld József úr tulajdonát képező, Feketetag nevű tanyán felállítandó ref. iskola tanítói állására pályázatot hirdet.

Fizetés: 1. Gróf Dégenfeld József úr és utódai részéről felajánlott évi 100 (egyszáz) korona.

2. Államségély, megfelelő fokozatban.

3. Természetben tisztességes lakás és kert.

Kötelesség: az I—VI. osztályok egyházkerületi tanterv szerint való vezetése és a községben kántori teendők végzése.

Pályázhatnak tanítónők is.

Az állás október 1-én elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvényüket alantírhoz szept. 19-éig adják be.

Kelt Csomaközön, 1915 aug. 26-án.

Tárczy Géza,

ref. lelkész, isk.-sz. elnök.

(1—2)

Pályázati hirdetés

a Nagy József féle 1000 koronás ösztöndíjra.

Az alapítványból oly ifjak segélyeztetnek, kik a debreceni ref. Kollégiumban a felsőbb tudományokat bevégezvén a lelkészi vagy tanári pályára külföldi egyetemeken, akadémiákban is igyekeznek magukat továbbképezni.

Fölvételi kellékek:

a) Az alapítványi segélyt élvezni óhajtó magyar születésű, ref. vallású s a debreceni kollégiumban a felsőbb tudományokat bevégzett ifjú legyen.

b) Észtehetsége kitünő, erköcsi jelleme fedhetlen, igyekezete és szorgalma kitartó legyen.

c) Kitűzött életpályája a lelkészi vagy tanári legyen.

d) A bölcsészeti és hittanszaki tudományokon kívül a latin nyelvben annyira jártas legyen, hogy a római klasszikus írókat jól értse, a görög nyelv-tanban az iskolai bizonyítvány szerint jeles osztályzata legyen, az élönnyelvek közül a német nyelvet teljesen értse és folyékonyssággal beszélje; végre a francia nyelvben is birjon oly előkészülettel, hogy a könyveket jólértse.

e) Folyamodványok *felszerelve* a tiszántúli ref. egyházkerület püspökéhez, mint ez alapítvány főpartolójához intéztessenek.

Felszerelt kérvények folyó évi szept. 20-ig hivatalomhoz adandók be.

Debrecen, 1915 aug. 28.

Baltazár Dezső,
püspök.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legneveltebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

r é g i o r g o n á k a t
átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

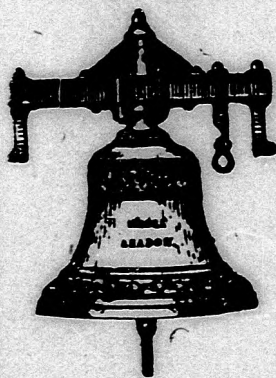
Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46 % suly és ármegetakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságáért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktara.

A református egyházak szállítója.

Két hét alatt elfogyott!

És most jelent meg

második kiadásban

a hazai protestáns egyházak nagy imádságírójának

Szolnoky Gerzson-nak

Háborus idők

imádságos könyve

hadbavonultak és azok családjai számára című munkája.

Tartalmaz 55, a gyorsan változó viszonyok között is minden alkalomra és úgy a katonák mint az itthonmaradottak számára megfelelő imádságot, ezenkívül zsol-tárokat és dicséreteket.

A 160 oldalra terjedő 12¹/₂ × 8¹/₂ cm. nagyságú, zsebbe tehető imádságos könyvnek bolti ára díszes kemény kötésben 1 kor., 10 darab vételnél 90 fillér, 100 darab vételnél 75 fillér.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irod. könyvkiadóhivatalában DEBRECEN